

Hdže je Bóh?

**Prajće bojazyntym wutrobam:
Budźće wjesołe, njebojće so!
Hlejće, tudy je waš Bóh.
(Jez. 35,4)**

Hdyž čitach přeni raz tele hesło za měsac december, běch sej cyle wěsty, zo reči Jezaja wo hodžoch: Hlejće, tudy w Bethlehemskim žłobje je waš Bóh! Widžach před sobu wobrazy, rysowane wot Paule Jordan, kotraž běch jako džěčo w swojej bibliji tak husto widžať: Pastyrjo běchu so wonka na polu stróžili, hdyž widžachu njebieske swětło. Jandžel přistupi k nim a wozjewi jim hodowne poselstwo: Njebojće so! Wam je so džens Zbóžnik narodžiť, kotryž je Chrystus Knjez, w Dawidowym měsće. Pastyrjo chwatachu do Bethlehemu a modlachu so w hródzi k Jezusej, kotryž je Wumóžnik swěta. Wotwonka swěći hwězda přez wokno. Swětło z wyšiny zjewi so čłowjestwu. Bojazyntym wutrobam so praji: Njebojće so! Jim so zjewi Bóh na cyle nowe wašnje. Tole běchu moje mysle, hdyž čitach hesło za měsac december.

Naše hrono je wzate z profety Jezaje na 35. stawje. Hdyž hladamy do Swjateho pisma, tak nadeńdžemy hišće cyle hinaše mysle. Jezaja njerěči jenož wo Bohu lubym Knjezu. Wón pisa tež wo twjerdym, sprawnym Bohu, kiž chce, zo by so spjelniła jeho wola. „Prajće bojazyntym wutrobam: Budźće wjesołe, njebojće so! Hlejće, tudy je waš Bóh. Wón přińdže wječić. Bóh, kiž wotpłaci, přińdže a budže wam pomhać.“

Bóh je kruty Knjez. Wón je čłowjestwu swoje kaznje dať a stražuje nad tym, zo so wone dodžerža. We swojej swjatosci je sudnik nad hrěchami čłowjestwa. Hižo w stawiznach čłowjestwa a we wosobinskim žiwjenju nazhonjamy Bože chłostanja. Skónčnje pak přińdže Bóh na kóncu všeho zemskeho, zo by sudžiť žiwych a mrtwych. Na žadyn skutk so njezabudže, žana sylza njeje zhubjena, žane čerpjenje njeběše podarmo. Tute poselstwo Swjateho pisma njesměmy zabyć. Bóh je lubosć. Ale zdobom je wón tež tón swjaty, kotryž stražuje nad swojim zakonjom.

Adwentny čas so džensa swjeći jako čas přihtow na hody. Tole je zawěsće prawje. Ludžo nakupuja dary a přihtuju so z wulkej lubosću na hodowne swjate dny. Po-

Rys.: Paula Jordan

A wona porodži swojeho přeného syna a zawi jeho do pjeluškow a poži jeho do žłoba, přetož njemějachu hewak žaneho městna w hospodze. A pastyrjo běchu w samsnej krajiny na polu a stražowachu w nocy swoje stadło. A jandžel Knjeza přistupi k nim, a jasnosť Knjeza jich wobswěći; a woni so jara wulce bojachu. A jandžel praji jim: „Njebojće so! Hlej, připowědam wam wulke wjesele, kotraž so všemu ludej dóstanje, přetož wam je so džens Zbóžnik narodžiť, kotryž je Chrystus, Knjez, w Dawidowym měsće. A tole mějće za znamjo: Džěćatko namakaće do pjeluškow wite a w žłobje ležo.“ A hnydom bě pola jandžela syła njebieskeho wójska, kotřiž chwalachu Bohu a prajachu: „Česć budž Bohu we wysokosci a měř na zemi pola čłowjekow jeho spodobanja.“ (Luk. 2,7 - 14)

zabudže pak so husto na to, zo je adwent čas pokuty a duchowneho přihtowanja. Zhubi so z tym wjele z duchowneje hłubokosće. Na drugej a třecej adwentnej njeđeli wozjewja so chutne mysle pokuty w našich cyrkwjach. W našich adwentnych kěrlušach namakamy wobě mysli – přichad Zbóžnika, kiž je zdobom wumóžer a sudnik – zjednočenej. Tak pisaše farar Handrij Lubjenski před wjac hač pođra lětstotkom:

Wjeselće so, wěrní,
Chrysta chwalće swěrnje,
zo k nam přišoť je!
Na zemi wón tudy
žiwý byť je chudy,
zo nas wumóhť by.

Runy nam je přišoť k nam,
zo by wuwjeđł Wótca radu
a nam přinješť hnadu.

Hdyž wón přińdže k sudu,
tehdom swojom' ludu
hnadny sudnik je.
Tych, kiž jeho znaja,
do Božeho raja
k zbožu powjeđže.
Wón, kaž my, je spytany;
tuž nam slabym naše pady
woda wěsće z hnady.

Hakle hdyž smy slyšeli a sej prawje do
wutroby zaščěpili poselstwo wo Božej lu-
bosći a wo jeho swjatosci, smy přihtowani
za radostne poselstwo hód: Hlejće, tudy je
waš Bóh.
Jan Malink

Najwjeselša nóc lěta

Běše patoržicu wječor. Cyta swójba – wowka, staršej a dźěci – bě so runje na Božu nóc do bliskeje cyrkwyj podała. W stwě, hdžež běchu krótko do toho hišće wšitcy hromadže sedźeli a hodowne spěwy spěwali, běše wšo ćicho.

Nadobo pak bě wotdaloka čisty a slěborny hlós słyšeć, kiž zynčeše wjesele jedyn hodowny spěw po druhim. W stwě so klanki a bariki pod hodownym štomikom hižo dźiwachu, što drje móht tu tak pozdže hišće na wopyt přińć – to słyšachu, kak něchtó wo wokno zakłapa. Prjedy pak hač móžachu je woćinić, bě so hósć přez mału škařobu mjez woknom a woknjacej desku hižo zadobył. W swětle małeje latarnički, kotruž měješe sobu, machotaše šwižny jandželk w bětjej płachćičce z křidleškomaj.

„Žohnowanu patoržicu wam wšěm přeju! Ja sym jandželk Michał a mam nadawk, za tym hladać, hač su wšitcy patoržicu zbožowni.“ Při tutych słowach zatřase swoje kudźerjate włosy a lute złoćane sněženki so w nich zybola. „Dajće mi chwilk wotpočnyć, prjedy hač dale poleću.“ Sydny so na hažku pyšneho hodowneho štomika a poča so tróšku na njej čumpać.

„Čehodla da sedziće kaž němi tam deleka pod štomom? Njewěšće da, zo je džensa najradostniša a najrjeńša nóc cyleho lěta?“, woprašo so jandželk Michał po chwile. „Hdyž njebych hišće tajki daloki puć před sobu mět, bych cytu nóc dołho rejował a spěwał z luteho wjesela! Džensa před wjele, wjele lětami je so mjenujcy naš wumóžnik Jezus Chrystus narodził w małej hródzi w Bethlehemje! Čakajće, ja mam něšto za was sobu.“

Na to wučahny Michał ze swojeho nachribjetnika móličke drjewjane huslički a zahra na nich tak wjesole pěsnički, zo klanki a samo bariki docyła hinak njemóžachu, hač wjesele po jstwě rejować, so za ruku wzać, wjerćeć a přez hłowu mjetać. Někotre so samo na delnje hažki hodowneho štomika zwažichu, zo bychu so runja Michałej tróšku počumpali! Slěborne zwónki na štomje zaklinkotachu a złoćana hwězdzička na samym wjeršku so w najrjeńšich barbach zybola. To bě ći lute juskanje po wšej stwě! Woblča so pyřachu, woći so blyskachu a sylzy so z luteho zboža ronjachu. Pólku wotmjenješe

walčik a walčik fox-trott a foxtrott rumba a rumba ... ach, što wě što! Samo šokolodowe rumplodichi k zynkam husličkow kolebachu!

Kaž pak tak je – kóžde

wjeselo ma jónu swój kónć, a tak dyrbyeše so tež Michał bórze rozžohnować. Wšitcy so hišće k poslednjemu razej powjerćachu, prjedy hač so wučerpani a zbožowni pod štomik na zawobalensku papjeru padnyć dachu.

„Tuž wam žohnowane hody!“, zawoła Michał. „A njezabudźće, zo je tuta nóc najswjećiša a najzbožniša cyleho lěta!“ Jako dopomnjenku dari kóždemu hišće jednu ze złoćanych sněženkow, kiž so w jeho kudźerjach zybola.

Hdyž so wowka, staršej a dźěci na pozdnim wječoru z cyrkwyj wróćichu, njemóžachu so dodziwać, zwotkel běchu so złoćane sněženki w stwě brali. To tež ženje njezhonichu, přetož to wosta potajnstwo klankow a barikow a jandželka Michała.

Madlenka Malinkec

Rys.:
M. Malinkec

Helmut Byrgar †

Na sobustawskej zhromadźiznje Serbskeho ewangelskeho towarstwa na reformaciskim dnju w Husce wón njemóžeše mjez nami być. Dokelž so derje nječuješe, bě so dał zamołwić. Dwaj dnjej pozdžišo Helmut Byrgar z Njeswačidla 2. nowembra w starobje 80 lět nahle zemřě. Chowany bu dnja 11. nowembra na Njeswačanskim pohrjebnišću. Wo njeho žaruja mandželska a tři dźěci ze swójbami.

Helmut Byrgar bě so 7. julija 1922 w Holešowskej Dubrawce do serbskeje skatarskeje swójby narodził. Nawuknył je powołanje gratotwórca. Po nawróće z wójnskeje jatby wopyta Serbski wučerski wustaw w Radworju a sta so z wučerjom. Jako tajki je we wšelakich dwurěčnych šulach skutkował, najdlěje w Njeswačidle. Něšto lět dźělaše tež jako serbski rozhłosownik a jako nawoda internata Serbskeje rozšěrjeneje wyšjeje šule w Małym Wjelkowje.

W poslednich lětach je so Helmut Byrgar tež na serbskich ewangelskich zarjadowanjach wobdźělił. Na serbskich wosadnych popołdnjach w Njeswačidle bě přítomny runje tak kaž na cyrkwinskih dnjach a zhromadźiznach Serbskeho ewangelskeho towarstwa, kotremuž wot załoženja w lěće 1994 přisłušeše. Hdyž bě k tomu składnosće, je zarjadowanja ze serbskimi štučkami na akordeonje a ze svojim wjesotym wašnjom wobohaćil. Njeh wón wotpočuje w Božim měrje!

T. M.

**Žohnowany adwentny
a hodowny čas
přeje wšitkim čitarjam,
dopisowarjam a dobroćelam
redakcija Pomhaj Bóh**

Nowa starownja w Chrósćicach

Na přenje adwentnej njezděli poswjeći so w Chrósćicach nowotwar katolskeje serbskeje starownje, Domu swjateje Ludmile. Dwaj dnjej pozdžišo přeahnu wobydlerjo a personal z dotalneje starownje samsneho mjena w Swinjarni do noweho Chrósćanskeho domu. Tutón je – kaž bě to hižo w Swinjarni – zarjadnišćo Zwjazka Carity za Drježdžansko-Mišnjanske biskopstwo. Jeho wobydlerjo pochadžeja najhušćišo z dwurěčnych gmejnow Kamjenskeho a Budyskeho wokřesa. Do Chrósćanskeho nowotwara móže 62 ludźi začahnyć, w Swinjarčanskej starowni bě jich 50. W Domje swjateje Ludmile stara so personal wo hladanje potřebnych ludźi njewotwisnje wot jich socialneho pochada, financielneho položnja, narodnosće, swětonahlada abo wěrywuznaća. Přistajeni a wjednistwo dadža so w svojim dźele jeniče wjesć wot křesćanskeje zasady, zo je kóždy čłowjek stworjeny po Božej podobje a tuž mjez ludźimi rozdźela njeje. Kaž w Swinjarni budu tež w Chrósćanskej starowni prawidlownje katolske a ewangelske Bože služby.

Irena Šerakowa

Hody na Njeswačanskej farje

Je tomu na połsta lět, zo běch pachol w Njeswačidle a nan tam farar. Zdaloka hladam wróco a spytam začuća rjadować, kiž su so zaryli. Lěta so měšaja, ale nimo měryjany wobraz wostanje we mni.

Hodowny čas wšak bě pola nana přeco napjelny z mnohimi zarjadowanjemi, wosebje we wokolnych wjeskach wulkeje wosady. Naša mać pak so postara wo hodownu atmosferu na farje. Wona pyšeše a pječeše, nic jenož wosuški pola pjekarja Prešera, ale tež wšelake bracle, kiž w blachowej tyzce chowaše. Wonješe po cytym domje. Hdys a hdys na wječorach zadyri z prutom wo durje a nam něšto chlěšćenkow do jstwy čisny, nam pak wo rumpodichu powědaše, kotrehož bě trjehča. Tón tež přidźe k nam do delnjeho kónca wsy, to bě tón Młunko-Willy. My jeho na řeči spoznachmy a so bojachmy, wšako běchmy tež rapaki, wón pak wulki a sylny muž. Słyšachmy drje jeho napominanja, zo mamy maćeri pomhać a poslušni być, ale to njebě tak lochko, mějachmy tola druge zajimy. Zwučowachmy pak tež hodowne hry a piskachmy spěwy. To dyrbješe so rumpodichy lubić, mać nam to wobkrući.

W adwence nawječor, hdyž so nan wot kemšow ze Zarěča wróci, zaswěčichu so swěčki. Spěwachmy a hrjachmy na instrumentach. Mjelčo běše we jstwě, hdyž nam nan hodowne powědančko čitaše. Sedzeše při kachlach pod niskej lampu. Jeho hłós měješe něšto hodowneho.

✱

Patoržica bě poľna potajnstwow. Što budzemy wot rumpodicha dóstać? Što budze w pakčikach, kiž do hód přidźechu a so na łubi chowachu?

Naš hodowny štomik, chójnu, přinje sechu ze štomom za cyrkej. My jón pyšachmy, ale potom so dobra stwa zamkny. Spytachmy přez klučowu džěrku hladać, dokelž słyšachmy, zo so nutřka něšto čini. Ale to wězo njeńdžeše, wid bě zašlahany z wěkom zastarskeho zamka.

Po połdnu bě nan w Zarěču a potom běšej serbska a němska Boža nóc w Njeswačidle. Chodžachmy na přenju – serbsku – Božu nóc. Z Arnoštom sedžachmy pódla maćerje, jedyn k prawicy a druhi na tamnym boku, ale w myslach běchmy najskerje w zamknjenej stwě pola rumpodicha, kiž tam zawěsće dodžěfaše. Čakachmy na „Hamjeń“ požohnowanja a potom njeběchmy hižo džeržec. Tola hišće njesmědžachmy do hodowneje stwy.

Zaso zwony zwonjachu a woľachu k němskej Božej nocy. Bě, kaž by čas stejo wostał. Telewizije njebě a radio bě w dobrej stwě. Na kóncu kemšow so zaso zwonješe. „Džiče a pomhajće kolektu ličić!“, nam mać rjekny. Nan a kantor Hajnik běštaj hižo započali maće wěže přeco po džesać štuk

Hody lěta 1964 na Njeswačanskej farje: swójba serbskeho superintendenta Gerharda Wirtha z afriskim hosćom, studentom Samuelom Kojo Dakoa z Ghany, kotryž tehdy w Lipsku studowaše

Foto: priwatne

aluminiumowych pjenjow stajec. Bórže bě ličenje zdokonywane, byrnjež wosada šcedriwje dawaje! „Lečachmy“ zaso na faru a dołho njetraješe a nan přidźe.

Mać zahra na klawěrje „Čicha nóc“ a nan wotamkny durje dobreje stwy. Wšo nam předtoho traješe. Wupyšena chójna frinkoleše so w swětle wóskowych swěčkow. Na niskim kamorje bě žłobik natwarjeny. Pod Bethlehemskej hródzu, kiž bě Arnošt ze słomy a witkowych hałžkow spaslił, stejachu figury, kiž bě naša mać w młodych lětach sama z drjewa wurězała. Mějachmy stejo wostać a spěwać, serbsce a němsce. Potom pak hladachmy na to, štož běštaj sej staršej wot snadnej mzdy nana za nas nalutowało. Běše to wosebje drašća a něšto stódkosćow. Bě powójnski čas. Handrij dósta raz traktor z připowěšakom, kiž bě susod Sachsa twarił. Tutón traktor bu pozdžišo wot nana ponowjeny a Měrčinej darjeny, po lětach našemu Jankej a najskerje tež Benjaminej. Naša mać měješe ze swjeho džěćatstwa wšelke drohoćinki, kiž wona z wulkej lubosću ponowješe a potom dari. Jeje klankowa stwa ma zawěsće džensa hišće pola Madlenki w Kempentje wosebje městno.

Swjatočnje wubalichmy pakčiki a pakety wot wuja Ehrharda, wot nanowych přećelow z wójnskeje jatby a z partnerskeje wosady Sotrum. Mějachmy wobdźiwać, kak rjenje běše wšo zawobalene. Kóždu papjerku a kóždu bančik mać runaše a za přichodne hody chowaše.

Što sym ja staršimaj dari? Bohužel so njedopominam. Najskerje ničo, abo sym tež něšto spaslił? Handrij je raz molował wobraz fary, kiž džensa hišće w Třělanach wisa. Tež Madlenka a Měrčin měještaj něšto hotowe.

Kaž džensa widžu před sobu mjez darimi na hodownym blidže nowe krótko kožane cholowy, jedne za Arnošta a jedne za mnje.

Wone běchu poprawom za dorosćeneju mužow. Woblěkachmy sej je hnydom. K hodam wězo tež w nich chodžachmy. Mějachmy tehdy dołhe nohajcy. Tež na lodže běchmy w nowych kožanych cholowach. Dokelž bě lód słaby a my na nim w rynku džěchmy, přeľamach so. Cholowy běchu nětko mokre a bľóćane. Běch zrudny. Hišće džensa su wone w Třělanach. Wone běchu namaj přez lěta nimoměry wažne.

Jedyn z naju staršeju hólcow bě z maćerju na hodownych kemšach. Zo njebychmy doma žane hľuposće činiťoj! Běchmy jara husto kemši! Chodžachmy tež k susodam a přećelam, zo bychmy hladaťoj a přirunaťoj, što su druzy dóstałi. Pola Faltinkec/Sachsec bě wulka a wulkotna Merklin-železnica natwarjena. W hrodže bě Ulrich dalokowid dóstať, zo by móhť prawje za ptačkami hladać. Roland bě ze Šleskeje přišoľ a měješe tři sotry. To wšitko praji.

✱

Hody 1964 mějachmy Samuela Kojo Dakoa z Ghany w Africe za hosća. Wón studowaše w Lipsku a ja běch tam na předarskim seminarje a w studentskej wosadze. Tam běchmy so zeznaťoj. Jeho wopyt w Njeswačidle bě wosebity dar tež za wulkoswójbu. Mnohe prašenja mějachmy na pobožneho, jara zdwóřliwego a inteligentneho młodeho muža. Naš horicont so rozšěri a hody njeběchu swjedžen swójby, ale swěta.

W pozdžišich lětach, hdyž běchu dorosćene džěci hižo z domu, zetkawaše so swójba k hodam na farje w Njeswačidle. Powědachmy a spěwachmy kaž před lětami. Dary a rumpodich njeběchu wažne, ale naša zhromadnosć w čópej stwě, před swěčkami w dobrym duchu a z čłowjekami, kotrychž mamy a mějachmy lubo.

Z Njeswačanskeje fary sym sej něšto hodowneho we wutrobje zachowali a to dale nosymy do našeho swěta. **Pawoł Wirth**

Narěče serbskeho synodale Handrija Wirtha na nazymskej synodźe

DOKUMENT 1

Narěč a próstwa za čas přenjeho čitanja naćiska serbskeho zakonja njedźelu, dnja 17. nowembra 2002

Sehr geehrte Präsidentin, Hohe Synode, liebe Schwestern und Brüder!

Dieser Gesetzesentwurf ist für uns evangelische Sorben sehr wichtig, stellt er doch gleichsam unsere Verfassung dar.

Alle Synodalen haben das grüne Schreiben des Sorbischen Kirchgemeindeverbandes (SKGV) erhalten.

Ich spreche hier als Synodaler und möchte das Anliegen und die Befindlichkeit des SKGV darlegen.

1. Werdegang zum Gesetzentwurf

Das erste Sondierungsgespräch des Bruders Bretschneider fand am 15. November 2001 mit einer kleinen Gruppe aktiver Sorben in Bautzen statt, in dem er uns die Vorstellung des Landeskirchenamtes (LKA) zur Besetzung der Stelle des Sorbischen Superintendenten vortrug. Sie war darauf gerichtet, dass nach dem Freiwerden die bisherige 50%-Superintendentenstelle gegenwärtig nicht wieder besetzt wird, aber als Stelle erhalten bleibt. Begründet wurde dies mit der fehlenden Organfunktion als führender Geistlicher, da mit dem Weggang des Sorbischen Superintendenten Albert im Frühjahr 2002 in den Ruhestand nur ein sorbischer Pfarrer vorhanden ist. Es war vorgesehen, für die Dauer der Nichtbesetzung der 50%-Superintendentenstelle eine landeskirchliche Pfarrstelle mit eingeschränktem Dienstumfang zu 50% einzurichten. In diese landeskirchliche Pfarrstelle sollte ein sorbisch sprechender Pfarrer als „Beauftragter der Sorben bei der Landeskirche“ eingesetzt werden. Angesichts der erfolgten Strukturreform in unserer Landeskirche hat sich im Sondierungsgespräch diese Gruppe den Vorstellungen angeschlossen.

Am 26. Januar 2002 hat Bruder Bretschneider dieses Anliegen dem SKGV vorgetragen. Mit großer Mehrheit wurde das Anliegen nicht befürwortet.

Am 14. März 2002 fand das erste Gespräch im LKA mit Vertretern des SKGV statt, in dem die Anliegen beiderseitig erläutert wurden.

Am 20. April 2002 erarbeitete der SKGV einen Entwurf zur Kirchengesetzänderung und sandte ihn an das LKA. Er beinhaltete im Wesentlichen die geänderte Bildung des SKGV und die Begriffseinführung „sorbisches Siedlungsgebiet“.

Anlässlich des Sorbischen Kirchentages kündigte Landesbischof Bruder Kreß am 8. Juni 2002 eine baldige Lösung der Stellenbesetzung an.

Ende Juli erhielt der SKGV einen ersten Entwurf zum neuen Sorbengesetz.

Daraufhin fand am 21. August 2002 (der Termin des 13. Augustes musste wegen des Hochwassers verschoben werden) ein zweites Gespräch im LKA mit Vertretern des SKGV statt, in dem unter anderem das Anliegen des Erhaltes der Stelle und der Bezeichnung des Sorbischen Superintendenten vorgetragen wurde.

Anfang Oktober erhielt der SKGV die überarbeitete Fassung und Mitte Oktober die Begründung zum neuen Gesetz.

Am 25. Oktober tagte der SKGV und sandte fristgemäß die Stellungnahme zum LKA, die Sie nun auch vor sich haben.

2. Zur Befindlichkeit des SKGV

Die evangelischen Sorben haben im 20. Jahrhundert einen dramatischen Niedergang erleben müssen. Waren im ersten Viertel des Jahrhunderts die Sorben in den Gemeinden eine große Mehrheit (10 : 1), wurden sie bis zum Ende des Jahrhunderts eine kleine Minderheit (1 : 10). Zum einen war das in der ersten Hälfte des Jahrhunderts vor allem eine Auswirkung des deutschen Herren- und Rassegedankens, der den Sorben ein Minderwertigkeitsgefühl einimpfte und der auch vielfach seine Wirkung erzielte. Die Nationalsozialisten hatten Pläne zur vollständigen Assimilierung der Sorben. Verbote zum sorbischen Leben bis zur Versetzung sorbischer Pfarrer und Lehrer in deutsche Gebiete wurden praktiziert. Die Ansiedlung deutscher Flüchtlinge im sorbischen Siedlungsraum bewirkte einen weiteren Rückgang des evangelischen Sorbentums.

Vor 53 Jahren war die Einführung des Amtes des sorbischen Superintendenten ein die evangelischen Sorben aufrichtendes Signal nach der nationalsozialistischen Diktatur.

Die mit großer Kraft und viel Energie betriebene Erziehung und Entwicklung atheistischer, sozialistischer Menschen hat der SED in 40 Jahren sichtbare Erfolge gebracht. Der Rückgang der Kirchengemeindeglieder von 4 auf 1 Teil ist sicher zu einem bedeutenden Teil darauf zurückzuführen. Das hat nicht nur unsere Landeskirche betroffen, sondern natürlich auch uns Sorben grundsätzlich.

Das Amt des Sorbischen Superintendenten konnte diese Entwicklung zwar nicht verhindern, aber eine Leuchtturmwirkung hatte es in jedem Fall. Der Sorbische Superintendent war eine Besonderheit im kirchlichen Raum und nicht direkt vergleichbar mit dem deutschen Superintendenten. Es geht bei ihm um vielfältige sorbische Angelegenheiten, die die ganze Palette kirchlichen Lebens beinhalten, wie etwa die Kinder- und Jugendarbeit, Gottesdienste, Gemeindegliederarbeit, Rundfunk, Zeitungswesen u. a. bis hin zur Außenvertretung der Sorben, auch gegenüber anderen Kirchen, und Beziehungen zu Kirchen in unseren slawischen Nachbarländern. Das Gewicht und die integrierende Wirkung dieses Amtes war und ist den evangelischen Sorben wichtig.

Wenn auch die Schaffung einer landeskirchlichen Pfarrstelle mit der Bezeichnung „Sorbischer Superintendent“ schon ein großes Entgegenkommen ist, so schmerzt doch die Abschaffung des Amtes den SKGV. Am 26. Januar 2002 war von einer Abschaffung des Amtes nicht die Rede. Das scheint mir die eigentlich schmerzliche Stelle zu sein. Um dennoch die leitende Funktion des Sorbischen Superintendenten im Gesetz festzuschreiben, bitte ich die Synode dem folgenden Antrag zuzustimmen:

Antrag des Synodalen Wirth

zu Vorlage Nr. 15 – Entwurf eines Kirchengesetzes über die Vertretung des sorbischen Bevölkerungsteils in der Evangelisch-Lutherischen Landeskirche Sachsens (Sorbengesetz-SorbG)

Die Synode wolle beschließen:

In § 5, Absatz 3 wird ein weiterer Punkt 6 eingefügt mit dem Wortlaut:

„die einheitliche Leitung der evangelischen sorbischen Arbeit von Pfarrern, Mitarbeitern und Laien im sorbischen Siedlungsgebiet.“

Dresden, am 17.11.2002

gez. Wirth

DOKUMENT 2

Wotumaj za čas druheho čitanja naćiska serbskeho zakonja pónđzelu, dnja 18. nowembra 2002

Před wothłosowanjom § 5:

Sehr geehrter Herr Präsident, Hohe Synode!

Bei der Abstimmung zu diesem Paragraphen werde ich dagegen stimmen und will damit zum Ausdruck bringen, dass ich mir gewünscht hätte, dass der Kommunikationsprozess zum Inhalt dieses Paragraphen mit dem Sorbischen Kirchgemeindeverband zu Ende geführt worden wäre.

Před wothłosowanjom cyleho zakonja:

Sehr geehrter Herr Präsident, Hohe Synode!

Bei der Abstimmung zum ganzen Gesetz werde ich zustimmen und will damit zum Ausdruck bringen, dass wir Sorben mit diesem Gesetz als Rahmenbedingung unserer evangelischen sorbischen Arbeit in Zukunft gut leben können.

Aus verbalen Voten in den das Gesetz behandelnden Ausschüssen, des Landesbischofs, von verschiedenen Synodalen und aus dem Landeskirchenamt habe ich das Wohlwollen gegenüber uns Sorben herausgehört. Dafür bedanke ich mich. Ich hoffe, dass weitere Kommunikationen, die die konkrete Arbeit des Sorbischen Kirchgemeindeverbandes betreffen, reibungsloser verlaufen und einvernehmliche Lösungen bringen.

Bezug nehmend auf das in diesen Tagen mehrfach gebrauchte Bild der Wüstenwanderung vertraue ich darauf, dass unser Herr die schmerzhaften Wüstenenerlebnisse in Freude wandeln wird.

Nowy serbski zakon w sakskej krajnej cyrkwi

Rozprawa z nazymskeho schadžowanja

25. synody Ewangelsko-lutherskeje krajnej cyrkwe Sakskeje w Drježdźanach

„To bě wurjadne synodalne posedženje, kajkež je hewak w sakskej synodze lědma mamy.“ Takle zwurazni jedyn ze synodalow njedźelu, 17. nowembra, wječor napoť džesaćich po přenim čitanju serbskeho zakonja swój začišć. Kopicu zakonjow je synoda w běhu swójeho štyridnjowskeho zeńdženja wobjednała, žadyn pak njeje so z telko napjatosću wočakował a žanemu so

njeje telko časa a kedźbnosće wěnowało kaž serbskemu zakonju. Zapodať bě jón na synodu krajnocyrkwinski zarjad, byrnjež Serbski wosadny zwjazk jón hišće za wuzrawjeny njeměješe. Hač do poslednjeho dnja njebě wěšte, kak naležnosć wuńdže. Nětko je rozsud padnył: 18. nowembra 2002 je synoda wobzamknyła nowy serbski zakon, kotryž budže wot 1. januara 2003 płaćiwý.

Hdy so serbski zakon wobjedna, njebě jasne. Tuž běchu sej třo zastupjerjo Serbow, kiž chcychu jednanje sčěhować, hižo sobotu popońdnu do Drježdźan doješli. Zakon so sobotu njewobjedna, při wšem wšak jězba njebě cyle podarmo. Rozmołwy z biskopom Kreßom a někotrymi synodalemi běchu dobre skladnosće, hišće raz serbske wobmyslenja wuprajić. Tež na wšelake wopachnosće, kiž běchu nowiny w předpolu wozjewili, móžeše so pokazać. Tak bě wyši krajnocyrkwinski rada Harald Bretschneider w Serbskich Nowinach 14. nowembra zwuraznił, zo běchu so „mnohe dołhe rozmołwy“ ze zastupjerjemi Serbow wjedli. Tomu pak tak njeje, zakonja dla bě so jenož jedna rozmołwa, a to 21. awgusta 2002, wotměła. Hórše bě wozjewjenje w Dresdner Neueste Nachrichten, kiž 16. nowembra pisachu, zo sej Serbja „tajke něšto kaž biskopa“ přeja! Naspomnjenja hódne je, zo runje ći synodalajo, z kotrymiž běchu Serbja porěčeć móhli, přichodny dzeń w debaće za serbske zajimy wustupowachu.

Próstwa wo přesunjenje

Njedźela, 17. nowembra, bě rozsudny dzeń za serbski zakon. Dupońdnja na spočatku posedženja staji serbski synodala Handrij Wirth próstwu, zo měto so wobjednanje serbskeho zakonja přesunyc na nalětnju synodu, zo bychu so hišće poslednje njejasnosće móhli woměrje rozrisać. Wjac hač džesać trěbnych synodalow bě jeho próstwu ze swójim podpismom wobkrućilo. Tomu znapřećiwu zastupjer krajnocyrkwinskeho zarjada, wyši krajnocyrkwinski rada Wieland Graubner, zo naležnosć chwata, dokelž dyrbitej so wot nalěća 2002 wuprědnjenej farskej městnje w serbskim džěle a w Budyskej Michałskej wosadze bórže znawa wobsadzić. Zastupjerjej synodalnej wuběrkow, kiž běštej so z naćiskom serbskeho zakonja zaběrať, wozjewištaj, zo wuběrkaj nimatej přesunjenje za trěbne. Na to wotpokazachu synodalajo z wulkej wjetšinu próstwu serbskeho synodale.

Prěnje čitanje

Njedźelu wječor krótko po wosmich započa so wobjednanje serbskeho zakonja. Nawod posedženja měješe člonka prezidija synody Ursula Guder. Spodźiwnje wšak bě, zo njepředležese wšitkim synodalam dospoťny

Synoda sakskeje krajnej cyrkwe njedźelu, 17. nowembra, při wuradźowanju serbskeho zakonja. W druhim rynku cyle naprawo serbski synodala Handrij Wirth, na pobočnych ławkach zastupjerjo krajnocyrkwinskeho zarjada Foto: M. Oelke

naćisk serbskeho zakonja, ale zo dyrbješe so jim hakle na započatku jednanja wudźelić. Kak intensiwnje běchu so synodalajo potajkim w předpolu synody ze serbskej problematiku zaběrać móhli?

Jako přeni porěča předsyda wosadneho wuběrkaj synody Stefan Billhardt. Wón wopodstatni naćisk noweho zakonja. Tajki je trěbny, dokelž dotalny zakon z lěta 1949 hižo serbskej situaciji njewotpowěduje. Nadrobne stej so wosadny a prawnski wuběrkaj synody zaběrať z třomi předłohami: z naćiskom zakonja krajnocyrkwinskeho zarjada, ze stejšćom Serbow k naćiskej a ze stejšćom krajnocyrkwinskeho zarjada k serbskemu stejšću. Po dokładnym pruwowanju je synoda wažne serbske žadanje, kiž bě krajnocyrkwinski zarjad wotpokazať, přiwzať do zakonja: Serbski wosadny zwjazk wostanje korporacija zjawneho prawa a smě přidatnje k sobustawam, kiž so wot wosadow deleguja, dalších pjeć člonow (tež tajkich, kiž njebydla w serbskim sydlenkim teritoriju) powołać.

Jako druhi jimaše so słowa serbski synodala Handrij Wirth. Wažnosće naležnosće dla bě jemu synoda njewšědnje dołhi rěčenski čas přizwoliła. Jeho narěć a jeho próstwu wo přiwzaće přidatnje sady k wodźacej funkciji Serbskeho superintendenta do paragrafa 5 wozjewimy jako dokument originalnje w němskej rěči (hlej strona 4, DOKUMENT 1).

W sčěhowanej debaće pokaza předsyda prawnskeho wuběrkaj synody Malte Bardt na to, zo běštej so wuběrkaj synody wjacore razy ze serbskim zakonjom zaběrať a zo bě so tohodla hišće wjele naprawowanjow a rozmołwow wjedło, štož je so dotal w stawiznach synody jara porědko z tajkej intensitu stało. Wón rozložil wšelake prawnske rozdžěle mjez starym a nowym serbskim zakonjom. Cyłkownje wuzběhny, zo bě krajnocyrkwinski zarjad jara dokładnje na serbske přeća sluchať a wjele z nich spjelniť. Zapisanje přidatnje sady pak, kiž bě serbski synodala přednjest, nima za trěbne, dokelž je wodźaca funkcija Serbskeho superintendenta w nowym zakonju hižo jasne dosć formulowana. Předležacy naćisk mjenowaše dobry kompromis, kiž je nošny za přichod a za kotryž prošese wo přiřtosowanje synodalow.

W dalšej rozrěči prašese so synodala dr. Arndt Haubold, hač je so při wudžětanju zakonja přiřunowať z rjadowanjom cyrkwinских naležnosćow pola danskeje mješinje w Němskej. Na to wotmołwi prezident krajnocyrkwinskeho zarjada Hans-Dieter Hofmann, zo so tole njebě stało, dokelž drje so połoženje Danow a Serbow njehodži přiřunować. Wón hišće wšelake informacije k etapam nastaća noweho zakonja doda, mjez druhim, zo bě samo wosobinsce, štož so jara zředka stawa, naćisk wudžětať, kiž pak so njeje dale wuwijať. ⇨

Pokročowanje ze strony 5

Wón skedźbni na wulki časowy cíść, pod kotrymž bě so dźěłało, zo by so zakon hižo na nazymskej synodze wobjednać móht. Dale pokaza na to, zo běchu so hižo před dwaceći lětami wjedli diskusije wo nowelěrowanju serbskeho zakonja. K tomu pak njebě dōšło, město toho běchu so 1984 směrnicu k zakonjej wudźělali, kiž runachu tehdy puć k zapokazanju fararja Alberta jako Serbskeho superintendenta, kotrež bě cyrkwinske wjednistwa do toho doho zapowědźilo.

Porědko so stanje, zo so tež **biskop Volker Kreß** w synodalnych diskusijach słowa jima. W rozważnych słowach pokaza wón na to, zo je serbska problematika nadměru sensibelna naležnosć, kotruž sam bliže znaje ze swójeho časa jako něhdyši superintendent w Budyšinje. Tohodla bě so wón wobdźělil na rozmołwomaj mjez krajnocyrkwinskim zarjadam a Serbskim wosadnym zwjazkom. Bolostne je, tak biskop wuwjedže, zo so z nowym zakonjom wotpowěduje hórskemu faktej, zo je ličba Serbow a serbskich duchownych wotběrała. Naležnje wón prošeše serbskich bratrow a sotry, tónle nowy zakon přiwzać. Wón dopomni na to, zo bě Serbam na serbskim cyrkwinskim dnu lěta w Budyšinje přilubiť „Serbskeho superintendenta sui generis“. Z nowym zakonjom so tole slubjenje dopjelni.

W dalejšej diskusiji skedźbni předsyda wosadneho wuběrka synody **Stefan Billhardt** na to, zo so z nowym zakonjom dowěri wulka zamołwitosć Serbskemu wo-

sadnemu zwjazkej a Serbskemu superintendentej. **Synodala prof. dr. Uwe Liebert** pominaše šěroki wid na serbsku problematiku, přetož za nej tči prašenje: Kak wobchadžeja křescenjo z mješinami? A dale: Kak chcedža křescenjo, zo so z nimi wobchadža? Wón poručil, zo měli juriscy pruwać wat serbskeho synodale zapodatu próstwu wo přiwzać noweje sady do paragrafa 5.

Diskusiji scěhowaše wothłosowanje wo jednotliwych paragrafach serbskeho zakonja. Paragrafy 1 do 4 so jednohlósnje schwalichu. K šmjatkam dōndže při wothłosowanju wo paragrafje 5. Na prašenje, štó zapodatu próstwu serbskeho synodale podpěra, njebě nchtó reagował. Tuž so wozjewi: Próstwa so njepodpěra. Tole pak zbudzi raznu reakciju synodale **prof. dr. Uwe Lieberta**, kotryž bě z toho wuchadzał, zo woznamjenja njereagowanje přihtosowanjach w synodze z wašnjom. W so zběhacym njeměrje zapřimny prezidentka synody **Gudrun Lindner**. Wona skedźbni na jednanski porjad synody, kiž předpisuje, zo maja synodalojo, kiž podpěraja próstwy wo změny, ruku zběhnyć. Dokelž měto tole wšitkim znate być, wotpokaza wona wospjětowanje wothłosowanja. Na tutym městnje pak zapřimny prezident krajnocyrkwinskeho zarjada **Hans-Dieter Hofmann**. Po krótkej internej rozrěči z prezidentku synody **Gudrun Lindner** tu wozjewi, zo bě wothłosowanje było prawnisce korektnje, ale zo so wone „z atmosferiskich přičin“ hišće raz přewjedže. Při wospjětowanju so wjac hač dźesać trěbnych syno-

dalow za to wupraji, hišće raz wuradźowac wo próstwy serbskeho synodale. W scěhowacej diskusiji jimachu so słowa synodalojo **Till Vosberg, Benno Fritz, prof. dr. Ulf Liedke, Handrij Wirth** a prezident krajnocyrkwinskeho zarjada **Hans-Dieter Hofmann**, kotřiž zdžela za, zdžela přećiwo změnje w paragrafje 5 rěčachu. Naposledk so próstwa wo změnu z wulkej wjetšinu wotpokaza a paragraf 5 so z jednym napřećiwnym hłosom, hłosom synodale **Handrija Wirtha**, schwali. Zbytne paragrafy so jednohlósnje wobzamknychu.

Druhe čitanje

Druhe čitanje serbskeho zakonja wotmě so pōndźelu, 18. nowembra. Diskusijow hižo njebě. Před wothłosowanjom přednese synodala **Handrij Wirth** wotumaj (hlej strona 4, DOKUMENT 2). Jednotliwe paragrafy so jednohlósnje schwalichu, hač na paragraf 5, přećiwo kotremuž hłosowaše synodala **Handrij Wirth**. Cyły zakon přiwza so jednohlósnje.

Z tym je so dnja 18. nowembra 2002 w Drježdžanach zakončilo rozestajenje mjez krajnocyrkwinskim zarjadam a Serbskim wosadnym zwjazkom wo zakonskich zakładach serbskeho dźěla, kotrež bě so runje před lětom, dnja 15. nowembra 2001, z informelnej rozmołwu w Budyšinje započalo.

T. M.

Přispomnjenje redakcije

Text zakonja kaž tež hōdnocenje ze serbskeho wida wozjewi so w jednym z přichodnych čislow.

Zhromadźizna wosadneho zwjazka

25. oktobra zeńdže so na Michałskej farje Serbski wosadny zwjazk. Wuradźowanje bě so we wažnej naležnosći krótkodobnje zwołało. Krajnocyrkwinski zarjad w Drježdžanach je wosadnemu zwjazkej 7. oktobra předpožitił naćisk noweho serbskeho cyrkwinskeho zakonja a po pominanju ze stron Serbow 18. oktobra wopodstatnjenje tutoho zakonja. Hač do 28. oktobra wočakowachu Drježdžany přihtosowacu wotmołwu wosadneho zwjazka, zo móhta hižo nazymska synoda, kotraž so srjedz nowembra schadźuje, nowy serbski zakon wobzamknýć.

W dlěšej diskusiji rozjimachu přitomni Drježdžanski naćisk. Zwěsći so, zo běchu so wšelake dyпки, kiž su Serbam wažne, do zakonja zapisali. Někotre serbske žadanja pak so njeběchu wobkedźbowali a daleše dyпки běchu wostali njejasne a bychu so dyrbjeli hišće wudiskutować. Tež we wopodstatnjenju noweho zakonja jewja so njedokładnosće a samo wopačnosće. Přitomni běchu sej přezjedni, zo zakon, kaž su jón Drježdžany předpožili, njeje hišće dozrawjeny a so potajkim njeměť na na-

zymskej synodze wobjednować. W tajkej bytostnej naležnosći, kaž je to zakon, kiž stwori zaklad za přichodne lětdzesatki serbskeho žiwjenja w dwurěčnych wosadach Hornjeje Łužicy, chwatk njetyje. Skerje je radžomne, wšě njejasnosće mjez Drježdžanami a Serbami woměrje wudiskutować, zo móhli tež Serbja zakon z dobrym swědomjom jako swój přiwzać. Z jednym přećiwnym hłosom schwali so list do Drježdžan, zo njemůže Serbski wosadny zwjazk předležacemu naćiskej zakonja přihtosowac.

Dale wobzamkny so hišće dalši list do Drježdžan, kiž žada sej wujasnjenje krajnocyrkwinskeho zarjada w naležnosći fararja **Buliša**, kotryž njedźiwajcy na zapodatej próstwy njebě dōstať farske městno w dwurěčnej wosadze.

Wosadny zwjazk witaše přizjewjenje za tuchwilu njewobsadźene městno sekretarki a nabožneje pedagogowki při Serbskej superintendencurje. Trěbne kročeje maja so zahajić, zo by so wone po možnosći bórze wobsadzić móhlo.

T. M.

Dalšej wozjewjenju w Pólskej

W septemberskim čisle je Pomhaj Bóh w tym rozprawjał, zo je so w Pólskej wozjewiť wobšěrnny nastawk „Łužycki superintendent czy pełnomocnik?“. Je to přeložk dweju w měrcu w Pomhaj Bóh wozjewjenju přinoškow, w kotrymajž rozložil Měrcin Wirth tehdyše problemy ewangelskich Serbow w Sakskej. Mjeztym bu samsny přinošk tež wotčísčany w nahladnym ewangelskim časopisu „Słowo i Myśl“ (č. 9-10/2002), kotryž w Krakowje wuchadža. Tež wosadne topjeno ewangelsko-augsburskeje wosady w Legnicy je hižo kōnc apryla tutón nastawk w cyłej dołhosći wozjewiwo. Přeložk je zhotowiła znata přećelka Serbow **Ludmiła Gajczewska**. Wutrobny dźak do Pólskeje za tele zjawnostne dźěto!

T. M.

Młoda wosada ze starymi tradicijemi

Ewangelska wosada swj. Pětra a Pawoła w Moskwje

Je stónčne septemberske njedzelske do-połdnjo. Wosada so ke kemšam zhroma-dźuje. W rjanej wobnowjenej bėtej žurli zaklinča přenje piščelowe akordy a mócnje spěwa wosada němske lutherske kěrluš. To wšo je čitarjam Pomhaj Bóh zawěsće derje znate – tola tute kemše wotmėwaja so tysacy kilometrow wot Łužicy zdalene w cyrkwi swj. Pětra a Pawoła w dalokej Moskwje.

Tu, w srjedžišću rusko-ortodoksneho křesćanstwa, zdadza so ewangelske kemše być cuze. Tola tradicija lutherskeje cyrkwie w ruskej stolicy je nimale tak stara kaž w Serbach. Hižo w 16. lětstotku bu přenja cyrkwička natwarjena, w kotrejž němscy připućowarjo ewangelske kemše w maćernej rěči swjećachu. Ruske pomjenowanje za luthersku cyrkej – кирка – pak pokazuje džensa hišće na to, zo wosta w Ruskej ewangelska wěra stajnje wusko zwjazana z němskej narodnošću. Přestup Rusow z ortodoksneje cyrkwie k ewangelskej wě-rje bě pod carskimi knježerstwami kruće za-kazany.

W Moskwje přetorhny so tradicija něm-skich ewangelskich kemšow srjedz 30tych lět 20. lětstotka pod Stalinom. Tehdy so cyrkej wuswoji a wjetšina wosadnych so do Sibirskeje abo centralneje Aziskeje de-portěrowaše. Po tym zo znjewužiwaše so Moskowska němska ewangelska cyrkej za čas komunizma jako kino, zhromadźuja so tu džensa zaso wosadni.

Njepředstajomnje ćežki bě nowy zapo-čatk wosadneho žiwjenja po dołhich lětach potłóćowanja. Hišće džensa je wosada na

financielnu a du-chownu podpěru z wukraja, wosebje z Němskeje, pokaza-na. Dowěra do Bo-ha pak je wulka. W hoberskej, hektiskej Moskwje je ćopła a wutrobita zhroma-dnošć we wosadze za mnohich žórto na-dźije w hustodosć struchłym ruskim wšědnym žiwjenju. Tuž wosada stajnje rosće. Wokomiknje ma někak 600 člo-now.

Započata běše w lěće 1995 diako-nisa wosady, kotraž je Němka z Drježdžan, z jednym žónskim kružkom z wosom wobdžělnicami. Džensa nawjeduje wona hižo tři žónske a jedyn kružk seniorow.

Tafła při cyrkwi wozjewja, zo je kompleks ewangelsko-lutherskeje cyrkwie swj. Pětra a Pawoła wot stata škitany pomnik architektury.

Wosebje zwjeselace je wobšěrne a čite młodzinske džěło, za kotrejž je we hłownym ruski farar wosady zamołwity. Dwójce wob tydžeň so młodostni – druhydny přiřdu tři-cečo abo štyrcečo – zetkawaja, zo bychu Bože słowo slyšeli, hromadze spěwali a so rozmotwjeli.

Z přiběracej ličbu wosadnych zhubjuje pak so dale a bóle němski charakter wosa-dy. Drje předuje so tu skoro káždu njedzelu na hłownych kemšach němsce, tola ličba tych, kotřiž němsku rěč rozumja, je snadna. Jenož starši ludžo su němčinu hišće w starškim domje nawuknyli a móžeja ju mjenje abo bóle běžnje nałožować. Tohodla so předowanja a modlitwy na kemšach stajnje do ruščiny přeložuja. Přez to, zo nowi němscy wosadni, na příklad přistajeni za-padnych firmow abo sobudžětačerjo pó-slanstwa, wuwostanu, dokelž maja swoj-sku wosadu při pošlanstwie, nastanje drje z něhdy ryzy němskeje wosady w přichodze přenja ruska ewangelska wosada w Moskwje. Stajneho němskeho fararja wosada

Awtorka při bjesadze w Moskwje. Wjacore tydzenje wučěše wo-na lětsa młodych Němcow w Ruskej jim woteznatu maćernu rěč. Fota: prywatne

Ewangelska cyrkej w Ruskej a dalšich statach ZNS

(němsce: GUS, rusce: SNG)

Ewangelska cyrkej w Ruskej so do dwe-ju eparchijow rozrjaduje: eparchija europskeje Ruskeje (centrum Moskwa) a eparchija Urala, Sibirskeje a Daloke-ho wuchoda (centrum Omsk). Hroma-dže z eparchialnymi cyrkwjami w Ka-zachstanje, Uzbekistanje a na Ukrainje tworja tute zwjazk ELC (Ewangelsko-lutherska cyrkej Ruskeje, na Ukrainje, w Kazachstanje a srjedžnej Aziskej).

Wokomiknje woprijima ELC 600 wosa-dow w mjenowanych krajach. Sydło biskopa ELC je Pětrohród. Wulke ćeže maja tuchwilu wosebje wosady w centralnej Aziskej. Wjele wosadnych – we hłownym ruscy Němscy – wotpućo-wa w zańdženych lětach do Němskeje. Uzbekistan jako muslimski stat wobmj-zuje prawa druhich nabožinow.

Financielnu podpěru dóstawaja wo-sady wosebje z Němskeje a z USA. Pra-widlownje wudawaja so wšelake ča-sopisy w němskej a ruskej rěči.

hižo nětko nima. Farar, kotryž ma na wo-nych septemberskich kemšach 2002 něms-ke předowanje, so runje na tutej njedzeli wužohnuje.

Nowonatwar ewangelskeje wosady swj. Pětra a Pawoła w Moskwje njeje tuž jednorje wožiwjenje starych tradicijow, ale we wěstěj měrje dospołnje nowy započatk. Njeh Bóh młodu wosadu na jeje dalšim puću žohnuje a přewodza!

Madlenka Malinkec

Ewangelsko-lutherska cyrkej swj. Pětra a Pawoła w Maskwje bu w zaštych lětach ponowjena. Za socialistiske časy znjewužiwaše so wona jako kino.

Příkladny rozsud w Slepom

Po tym zo bě so sup. Albert na wuměnk podať, organizowachu sej wosadni w Slepom zhromadnje ze swojej fararku Ulrike Menzel 25. awgusta přeni króć sami serbske wosadne popoždno (hlej rozprawa w oktoberskim čisle Pomhaj Bóh). Tam nazběrane namjety za dalewjedženje serbskeho džěła je mjez tym cyrkwinske předstejičerstwo wobkručiło. Dnja 5. septembra 2002 wone jednohlósne wobzamkny:

„Cyrkwinske předstejičerstwo wita namjety z kruha serbskeho wosadneho popoždna z 25.8.2002:

- dale pola nas wotměć štyri serbske wosadne popoždna wobłěto,
- popoždna wuhotować z přinoškami wosadnych a hosći,
- zesylnić zwiski k delnjoserbskim křesćanam dla podobnosće řeče.

Cyrkwinske předstejičerstwo přepoda zamołwitosć za zwoprawdženje tutych namjetow Manfredej a Gertrudze Hermašec.“

Tele wobzamknjenje tež Zhorjelske cyrkwinske wjednistwo wuraznje witaše. Konsistorialny rada dr. Kühne wupraji w lisće z 9. oktobra swój džak cyrkwinskemu předstejičerstwu a wšěm Slepjanskim wosadnym, kiž so čestnohamtsce wo serbske žiwjenje we wosadze prócuja. Slepjanske wobzamknjenje je dobry přikład za serbske wosadne džěto w našim džensnišim cyrkwinskim a narodnym položanju. Nječaka so na poskitki, ale wuwiwa so swójska iniciatiwa. Tež we Wuježku w Bukečanskej wosadze mějachmy lěta hižo samoorganizowane wosadne popoždno. Hdy scěhuja dalše wosady? **T. M.**

Njewšědna zhromadźizna

Přeprašenje na serbske wosadne popoždno w Slepom slědowaše 3. nowembra wjace hač 20 ludźi. Po zawodnych słowach fararki Ulrike Menzel je so rozmyslowało wo słowje z 1. lista Jana 2,17: „A swět zańdže ze swojej žadosću; štóž pak Božu wolu čini, wostanje hač do wěčnosće.“ Z přikładow ze Swjateho pisma a přirunanjow na džensnišu situaciju je so namołwiło, wšo, štož je možno, tež za serbsku řeč činić.

Ze spěwanjom serbskich kěrlušow, kotrež je Roža Šenkarjowa do slepjanšćiny přeložiła, je so zetkanje wobrubilo. Tež hižo dawno zabyty kěrluš „Hdže namaka duša swój pokoj a dom“ je so zaso nawuknyl. Ale nic jenož to. Nawuknychmy staru serbsku džěćacu modlitwu a tež serbske słowa a wobroty. To je so wšitkim jara lubilo.

Po kofejpicu je mlada referendarka Antje Krawcec přednjesta přinoškaj ze stareho Wosadnika z lěta 1906 w slepjanšćinje. Wonej wopisatej jara jasne tež našu džensnišu situaciju, zo spušća ludžo swoju domiznu a pytaja w cuzbje swoje zbožo. Po tym je so započala dobra diskusija. Ze swójskich dožiwjenjow powědachu někotři swoje nazhonjenja ze serbskej řeču a čehodla so woni nětko za nju zasadza. A nadobo přindžechu tak wjele poskitki, kak móže tón abo tamny přinošować k poradženju wosadnych zetkanjow. Tak mamy hižo wjele namjety za nowe lěto, z čim chcemy so zaběrać. A jasny je tež termin dalšeho wosadneho popoždna: 5. januar 2003. Dajmy so překwapić, kak kóždy ze svojim přinoškom a swojimi mocami k žiwej serbskej Slepjanskej wosadze přinošuje. **Manfred Hermaš**

Na njedawnym koncerće w Chrjebjanskej cyrkwi zwjesellchu tež gitaristki připoslucharjow z rjanej duchownej hudźbu.

Foto: J. Schmidtchen

Spiwanje wo nažeji

Žo - no - po - we zern - ko, da - ne za - der - mo,
 lěc jo saj - žiś bu - du, a - by scha - da - lo,
 a - by ros - lo k bo - mo - ju, kenž nam da - jo chłódk,
 pło - dy njas - lo wšyk - nym, wšyk - nym, kenž su w tša - cho - še.

Žonopowe zernko,
 dane zadermo,
 lěc jo sajiś budu,
 aby schadało,
 aby rosło k bomoju,
 kenž nam dajo chłódk,
 plody njasło wšykny, wšykny,
 kenž su w tšachoše.

Nažeja, ty škricka,
 dana zadermo,
 lěc si žywiś budu,
 ab se paliła,
 aby była wognisko,
 kenž nas rozpali,
 rozswěsijo wšyknych, wšyknych,
 kenž su w šamnosći.

Nažeja, ty pjenježk,
 dany zadermo,
 lěc si želiś budu,
 aby pšijnasť dań,
 změnijo se k daroju
 za nas k žywjenju,
 dosega za wšyknych, wšyknych,
 kenž tam chude su.

Nažeja, łdza mała,
 dana zadermo,
 lěc si ptaś budu,
 ab si wiželi,
 wuroniš se k žalosći,
 rožiš wu nas statk,
 šerpješ dajoš ze wšykny,
 kenž we nuzy su.

Gjarstka drobneg pška,
 dana zadermo,
 lěc si sypnuś budu,
 spěch by spinała,
 kšute dno by nastała,
 luži žaržece,
 wobnowiło wšyknych, wšyknych,
 kenž su njewěste.

„Kleines Senfkorn Hoffnung“
 tekst: Alois Albrecht
 melodija: Ludger Edelkötter
 do serbsčiny pšestawiła: Christiana Piniekowa

Wo serbskich kemšach w Berlinje

Pod titulom „Wendische Gottesdienste in Berlin – Ein Aufbruchversuch am Ende des 19. Jahrhunderts“ wozjewi so Ioni nastawk wo delnjoserbskich Božich službach w němskej stolicy (Jahrbuch für Berlin-Brandenburgische Kirchengeschichte, lětnik 2001, str. 115–127; hlej tež Rozhlad 7–8/2002, str. 266–272). Awtor přinoška je młody Berlinski teologa Steffen Tuschling, kiž tuchwilu w Serbskim instituće w Budyšinje wo cyrkwinskih stawiznach Serbow w Pruskej slědzi. Jeho nastawk je čím bóle witać, dokelž dotal k tutej temje jenož mało wozjewjenow mamy (hlej Měto Worak w Nowym Casniku 22.1.1994 a Heiko Kozel w Pomhaj Bóh 4/1998) a dokelž zwaži so jako přeni na cyłkowne předstajenje problematiki.

Awtor rozloži, zo mějachu Delnjoserbja w Berlinje nimale dwaj lětdžesatkaj, wot 80tych lět 19. lěstotka hač do spočatka 20. lěstotka, prawidłownje kemše w maćernej rěči. Jónu wob lěto swjećeše je farar, kiž přijědže z Delnjeje Łužicy sem. Nimo toho zarjadowaše wot lěta 1894 wučer Jan Bogumił Nytska, kiž bě w Berlinje na wuměnk u žiwy, a po nim wot lěta 1900 měščanski misionar Mjertyn Mešcan měsočnje čitanske kemše. Drje z lětom 1902 serbske kemše zańdžechu. Zhonimy tež wo wšelakich městnosćach, hdžež so wone wotměwachu, a wo wosobach, kiž je wuhotowachu a podpěrowachu.

W swojim pojednanju zložuje so Steffen Tuschling hłownje na akty, kiž so w Ewangelskim centralnym archiwje w Berlinje chowaja. Tak zamóže z awtentiškich žórłow podać wjele dotal njeznatych informacijow a naćisnyć cyłkowny wobraz. Wšelake fakty bychu so móhli hišće dodać, hdyž bychu so serbske žórła

sylnišo wobkedźbowali. Někotre přikłady:

Prócowanja wo delnjoserbske kemše zahajichu so hižo něšto lět do jich založenja. 1879 je farar Korjeńk z Borkowow na krajnej synodze w Choćebuzu namjetował po přikładze hornjoserbskich kemšow w Drježdžanach zarjadować delnjoserbske kemše w Berlinje, kiž móht swjećiće tehdy w Berlinje skutkowacy farar Oskar Pank. K zwoprawdženju pak njedóndže a bórže po tym,

Serbska pěstanača w Berlinje Repro: SI 1882, farar Pank z Berlina woteńdže.

Přenje delnjoserbske kemše w Berlinje so w nastawku njemjenuja. Awtor rozmysluje, hač běchu so tute 1883, 1884 abo 1885 wotměli a w kotrej cyrkwi. Serbske žórta nam dokładnje džeń a městnosć přěnich kemšow podawaja: 16.11.1884 w cyrkwi swjateje Trojicy.

Zabyć so njesměto na Mjertyna Myšnarja, rektora na měščanskej šuli w Berlinje, a na kantora Bergana, kiž bě na wuměnk u Berlinje žiwy. Wobaj staj tójšto lět wukonjołoj kantorsku službu na serbskich kemšach.

Njewujasnjeny wostanje w nastawku kónc serbskich kemšow w Berlinje. Awtor pokazuje na list kultusoweho ministra z 14.4.1899, kiž doporuči serbske kemše poněčim redukować a naposledk cyle zańć dać. Tole pak, tak awtor prawje sudži, njewoznamjenja jich wotstronjenje. Zdobom pak ma za móžne, zo so na zakładze tuteho lista Serbam w lěće 1900 zapowě wužiwanje Garnizonskeje cyrkwe za swoje kemše. Tu podawaja serbske žórta hinašu, banalnu přičinu: Twarskich džětow w Garnizonskej cyrkwi dla dyrbjachu so serbske kemše druhdže wotměć. Tež měnjenje, zo je ewangelska cyrkej z poslušnosće napřečo statnej wyšnosći zastajiła serbske kemše a zo dyrbjachu wone tohodla w lěće 1900 přěńć do zamotwitosće Berlinskeho měščanskeho misionstwa, njeje přeswědčace. Wobkedźować maja so tež „serbske“ faktory kaž hustosć njespokojaca ličba kemšerjow, nic dosć jasne rjadowanje zamotwitosće za Berlinske kemše mjez serbskimi fararjami a pobrachowanje naslědnika za Nytsku. Bogumił Šwjela pisa, zo so po Nytsce „bohužel nihtó njenamaka, kiž by tajke wužitne džěto dale wjedł“. Tak bě přistajenje Meščana při měščanskim misionstwje jenička móžnosć, zo wot Nytski založene čitanske kemše njebychu zašli.

Naspomnjenja hódne tež je, zo wotmě so runje džesać lět po zańdženju kemšow pospyt jich wožiwjenja. W bliskosći Berlina skutkowacy farar Kokot swjećeše dnja 19.5.1912 delnjoserbske kemše w Berlinje w žurli na Schellingstraße 12 z wotpohladom, z tym po móžnosći měsačnu tradiciju zahajić. Přišlo pak bě jenož mało kemšerjow, tak zo njewěmy, hač je farar Kokot planowane dalje kemše měšac pozdžišo scyła hišće wotměć. Z tutym zwrěšenym pospytom wožiwjenja w lěće 1912 drje so stawizny serbskich kemšow w Berlinje zakónčichu. **T. M.**

Spominanje na Bethlehemsku cyrkej

„Bethlehemkirchplatz“ – takle rěka z nowišeho časa naměsto wosrjedź Berlina blisko něhdyšeje hranicy mjez wuchodnym a zapadnym džělom města. Z pisanimi plesternakami je tam napodobnjeny zakładny rys Bethlehemskeje cyrkwe, kotraž bě z Božim domom Čěskich bratrow w Berlinje. Cyrkej so w druhej swětowej wójnje wupali, pod socialistiskimi poměrami bu ruina po 1960 zwottorhana. Na Čěskich bratrow dopomina tež 9 metrov wysoki pomnik, předstajacy wačok z mětkom nabožnje přěsčěhanych eksulantow, kiž běchu we 18. lěstotku z Čěskeje do němskeje stolicy připućowali. Čěscy bratřa w Berlinje běchu kónc 19. lěstotka z hosćielom delnjoserbskich Božich službow. W jich wosadnych rumnosćach swjećeše wučer n. w. Jan Bogumił Nytska něšto lět čitanske kemše. Zničenej Bethlehemskej cyrkwi je w Berlinje bydla Delnjoserb pódla wotćišćanu baseń wěnowať. **T. M.**

„Bethlehemkirchplatz“ w Berlinje ze zakładnym rysom cyrkwe a pomnikom

Foto: M. Worak

Wojnske zawostanki

Tych wojnow wjele było jo na našom lubem swěše a wjele jo se zničyło, tych luži grozne mrěše.

Tak jo do dna se zničyła we wojnach młoga cerkwicka a młoga boga duša jo se rozlamala.

Nicht njedej take zabydnuš, dej wojnam zadoraš, za měř dej se naš rozym gnuš, měřny dej byš naš cas.

Měř, to jo wola bogojska, wuznam sakralneg' pomnika, how wosrjež Barlinja, měř – požedanje cłowjestwa, jadnučki puš do psichoda.

Měto Worak

Rozprawa Serbskeho ewangelskeho towarstwa na lěto 2002

Přednjesena na sobustawskej zhromadźiznje SET reformaciski džen w Husce

Naše towarstwo ma wokomiknje 47 sobustawow. Porno lońšemu je to jedna wosoba mjenje. Dnja 24. awgusta je naša člonka knjeni dr. Marta Cyžowa z Rakec wumrěta. Předsydstwo je so lětsa tři króć schadźowało. Finančny zarjad je sej wot nas rozprawu wo našich dochodach a wudawkach žadał. Tu smy zapodali a nam je so zaso powšitkowna wužitnosć našeho towarstwa wobkrućila.

Džěło w lěće 2002

Ochranowske hesła za lěto 2002 běchu druge wudaće w serbskej rěči. 250 eksemplarow su so čišćeli. Zajim pak njebě tak wulki kaž při přenim wudaću. Tak smy so z nakładnistwom dorěčili, zo so w přichodže zaso 200 eksemplarow čišći. Nětk předleža nam Hesła za lěto 2003. Knjz Hinc Šolta je tež tute wudaće zaso wobstaral. Za to chcemy so jemu wutrobnje dźakować. Kaž nam w Pomhaj Bóh pisa, je wón hižo Hesła za lěto 2004 z Basela dóstał a chce je „zaso za swěrných serbskich čitarjow přeložić a zestajeć“. Z tutej jeho slowow wuslyšu, zo wón tute džěło rady čini.

Cyrkwinski džen swjećachmy lětsa w Michałskej wosadze w Budyšinje. Sobotu slyšachmy přednošk knjeza fararja Malinka wo ewangelskim serbstwje w Budyšinje. Na nutnosć w Michałskej cyrkwi móžachmy našeho biskopa knjeza Volkera Krešba witać. Přizamkny so wjedženje z knjeni Trudlu Malinkowej po Tuchorskim pohrjebnišću, na kotrymž so tež tójšto ludźi z města wobdžěli. Njedzela na kemšach předowaše farar Malink. Připođnišu přestawku mějachmy na žurli Serbskeho ludowego ansambla. Po tym poswjećichmy wobnowjenu tafu při Michałskej farje. Tam k nam porěča mjez druhim wyši měščanosta města Budyšina knjez Šram. Cyrkwinski džen wu klinča z koncertom chóra Budyšin w Michałskej cyrkwi. Wutrobnje so wšitkim dźakuju, kiž su cyrkwinski džen sobu wuhotali. Kolekta wšěch zarjadowanjow cyrkwinskeho dnja wunjese 1.725 €, z kotrychž zwosta po zarunanju wudawkow 422 € za serbske potreby. Wudawki za koncert je z wulkeho džěla Załožba za serbski lud financowała. Tak mamy so tež załožby za jeje podpěru dźakować.

Na wšelakich městnach je so prajiło, so bě wočiwidnje mjenje wobdžělnikow hač w poslednich lětach. Ja so nadźijam, zo njezaležeše to na tym, zo je runje w tutym měsacu Pomhaj Bóh přepozdže wušol. Wšako smy tež přez artikle w Bautzener Bote, Sächsische Zeitung, Wochenkurier a Serbskich Nowinach kaž tež přez Serbski rozhłós na cyrkwinski džen přeprosyli. W předsydstwje smy wo tym přemyslowali, hač njebychmy našim wosadnym wosobinske pře-

prošenje připóstałi a jich tak wabili na cyrkwinski džen přijěć.

Tafla při Michałskej farje: Loni na sobustawskej zhromadźiznje w Přiwicach smy wobzamknyli, zo wo restawrowanje 200lětnje tafle při Michałskej farje prócujemy. Přez wjacore měsacy smy w Pomhaj Bóh prosyli wo podpěru za tute předewzace. Tafla je so na cyrkwiskim dnu znova poswjećila. Smy wot 42 darcelow 2.364 € a wot Michałskej wosady 400 € dóstałi. Płaćilo je wobnowjenje tafle 2.239 €, tak zo zwosta zbytk we wysokosći 525 €. W předsydstwje smy wobzamknyli, zo chcemy tutón zbytk za wobnowjenje dalších pomnikow wužiwać. Smy hišće dar za serbske pomniki we wysokosći 2.000 hr dóstałi. Tak mamy někole mały fonds za tutón zaměr we wysokosći 1.615 €.

Nabožny tydžen za džěći lětsa njebě. Knjez farar Malink bě pak w septembri přez kónc tydženja z našimi pačerskimi džěćimi w Drěwcah na Wjenkec statoku. Wo tym sće tež móhli čitać rozprawu w Pomhaj Bóh.

Pomhaj Bóh: Wudawanje časopisa Pomhaj Bóh je jedyn z našich stajnych nadowow. Wot januara tuteho lěta ma wón trochu změneny napohlad. Čcu so našej redaktorce za jeje dobre a swědomite džěło dźakować. Njecham zamjelčec, zo mějachmy druhdy čez z nakładnistwom. Kaž sym hižo naspomnił, je w juniju Pomhaj Bóh přepozdže wušol. Ale při wšěm mamy so sobudželačerjam nakładnistwa za jich džěło dźakować. Wjetši džěl wudawkow za Pomhaj Bóh financuje so wot Załožby za serbski lud (někak 77%). Dalše 11% wučini přiražka Budyskeje eforije we wysokosći 5.000 hr abo nětk 2.550 € na lěto. Zbytnje 12% płaća so přez abonement a dary čitarjow.

Serbski bus: Lětsa wjedžeše jězba přez Slep, tak móžachu so tež Slepjanscy na wulěće wobdžělić. Přez Čornu Pumpu jědzachmy do Wětošowa na kemše. Wopytachmy hrodzišćo w Radušu a wjes Rogow, kotraž ma so w přichodnych měsacach wotbagrować. My pak wjes hišće w poměrnje intaktnym stawje dožiwichmy.

Zwiski k druhim serbskim towarstwam: Farar Malink a ja wobdžělichmy so na zapokazanje delnjoserbskeho fararja Hans-Christopha Schütta. Zhromadnje z Maćicu Serbskej smy w Michałskej cyrkwi wustajeńcu wo Janu Boku pripravowali. Tež lětsa mějachmy zaso rozmołwu ze zastupjerjemi TCM. Dale chcemy naspomnić zetkanje ze sakskim statnym ministrom Rößlerom w Serbskim domje w Budyšinje. Wón bě předsydow serbskich towarstwow a institucijow na rozmołwu přeprosył, zo by so ze serbskimi problemami zeznajomnił. Njecham to přejara wuzběhnyć, ale tajke zetkanje z ministrom, kiž ma tež serbske naležnosće na

starosći, dotal njebě. Najskej hišće w nowembri so nam rumnosć za naše towarstwo w Serbskim domje přepoda.

Terminologija: Knjez Hinc Šolta je nam manuskript nabožnje terminologije přepodał. Za jeho džěło tež za tutón projekt chcemy so jemu wutrobnje dźakować.

Přehlad wo financach:

Na darach za naše towarstwo smy hač dotal dóstałi 200 € a na přinoškach sobustawow 258 €. Wyše teho dóstačmy hižo naspomnjene dary za pomniki. Wudawki wučinja někak 120 €. Tak změjemy tež lětsa zaso dobyt. W januarje smy sej z našej pokladnicu, knjeni Exlerowej, staw płaćenja přinoškow wobhladali. Někotrych smy zdwořliwje wo płaćenje prosyli. Mamy nětko staw, zo su wšitcy sobustawojo swój přinošk płaćili. Wot wukrajnych člonow sej to wězo nježadamy. Za Pomhaj Bóh smy dotal dary we wysokosći 816 € dóstałi (2001: 1.330 €) a abonentske pjenjezy we wysokosći 1.056 € (2001: 1.541 €). Myslu, zo tež lětsa zaso z financami wuđžemy.

Wuhlad na lěto 2003

Na přenim městnje steji cyrkwinski džen. Wón budže 28. a 29. junija 2003 w Poršicah a Budyšinku. Dale chcemy štwórtje wudaće Ochranowskich heslow pripravować. Chcemy so prócować wo dalše džěło na nabožnej terminologiji. Tež wudawanje časopisa Pomhaj Bóh dale wostaramy. Maćica Serbska je namjetowała, zo bychmy so zhromadnje wo wobnowjenje narowneho pomnika fararja Handrija Lubjenskeho na Tuchorskim pohrjebnišću w Budyšinje prócowali. W předsydstwje smy tajki zhromadny projekt witali a chcemy jón podpěrać. Namjetuju, zo naše towarstwo 150 € k dispoziciji staji. Wobnowjenje płaći někak 4.700 €. Dale je předwidžane, narowny kamjeń fararja Jana Wawera w Bukecach wobnowić dać. Wón slušeše k tym štyrjom fararjam, kotřiž su přenju serbsku bibliju z lěta 1728 přeložili. 2003 budže ekumeniski cyrkwinski džen w Berlinje. Na nim chcemy so wo zhromadne wustupowanje ewangelskich Serbow z Delnjeje a Hornjeje Łužicy a katolskich Serbow prócować. Tu budže so wosebje farar Malink starać, bjez našeho sobudžela pak wězo njeponědže. Nimamy žane informaciske łopjena wo ewangelskich Serbach wjac. Poslednje wudaće bě w lěće 1997. Budžemy nowy nakład pripravować.

Na kóncu chcemy so wšěm dźakować, kotřiž su naše džěło podpěrali, a prošu was, zo byšće je tež dale swěru sobu njesli.

Měrcin Wirth, předsyda

Sobustawska zhromadžizna SET w Husce

„Zdzerž, Knježe, swoje słowo nam“ – z tutym Lutherowym kěrlušom a z krótkim duchownym rozpominanjom fararja Malinka zahaji so reformaciski dzeń sobustawska zhromadžizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Husce. 30 člonow towarstwa a džewjeć hosći móžeše předsyda Měrćin Wirth powitać, mjez nimi dweju młodeju dorosceneju, kotraž staj z němskej mačersčinu wotrostłoj a mjeztym hižo jara derje serbsku rěč nawuknyłoj. Tóžšto člonow bě so schorjenja a druhich zadžěwkow dla zamotwiło.

Wosadnu rumnosć w farskej bróžni běchu tři generacije Chěžnikow swojby z wulkej lubosću swjedźensce wupyšili a blida z bohatej kermušnej swačinu přikryli. Jako džak zaspěwa so jim na kóncu Zejlerjowy spěw „Ha widžu-li ptačata ćahnyć“. Tež na tutym městnje hišće raz zjawny džak do Cokowa a do Dubrawki za šćedriwe pohosćenje!

Po kofeju přednjese předsyda rozprawu wo džěławosći minjenoho lěta (hlej strona 10). Za rewizijnju komisiju zdžěli Manfred Freudenberg, zo su towarstwowe financy w porjadku. Wupraji džak Lubinje Exlerowej za swědomite knihowanje a za dobre přihotowanje podložkow za pruwowanje rewizorow.

W diskusiji schwalichu člonoj namjet předsydstwa, z 150 € podpěrać ponowjenje narowneho kamjenja fararja Handrija Lubjenskeho w Budyšinje. Trudla Malinkowa informowaše, zo matej so w blišim času w zhromadnym džěle z Maćicu Serbskej tež narownej kamjenjej fararjow Jana Wawera w Bukecach a Michała Domaški w Ketlicach wobnowić. Skedźbni tohorunja na

Po rozprawje předsyda M. Wirtha diskutowaše so wo dalšim džěle. Foto: G. Wjenk

konferencu „275 lět serbska biblija“, kotraž ma so klětu w Budyšinje wotměć. Lenka Nowakowa namjetowaše přesunyc klětuši Serbski cyrkwinski dzeń, dokelž maja Slepjanske kantorki na předwidžanym terminje wustup w Českej. Manfred Hermaš a farar Malink rozložistaj staw přihotow za ekumeniski cyrkwinski dzeń 2003 w Berlinje. Farar Malink rozprawješe, zo bě so mjeztym rozebrane informaciske łopjeno wo ewangelskich Serbach wšudže jara witało a zo je trěbny nowonakład. Nastupajo přichodnu džěławosć namjetowaše Trudla Malinkowa wudać CD ze serbskimi kěrlušemi z přewodom pišćelow. Hana Wićazowa pominaše zajimawe serbske předewzaća za džělo z džěćimi a młodostnymi. Hanka Tarankowa přeprasy serbske pačerske džěci na wopyt do Budestec, hdžež je z Michałom Frenclom stała kolebka serbskeje biblije. Lenka Nowakowa wupraji swój džak za zajimawe nastawki wo serbskich wosobinach w Pomhaj Bóh a přeje sej dalše. Krótki wusyłanski čas za rańše nabožne Słowo k dnjej wuwabi znowa debatu. Wot předsydstwa namjetowane podlěšenje legislaturneje perody wot dweju na pjeć

lět so kontrowersnje diskutowaše, rozsud přesuny so na klětušu zhromadžiznu. Jako nowy člon přiwwa so do towarstwa Mato Krygař z Wuježka. Handrij Wirth přednjese swoje mysle k reformaciskemu dnjej. Hladajo na tehdy hišće njerozrisane problemy mjez Serbami a Drježdžanami napominaše wón k modlitwje a dobroprošenju. Serbjaj měli so chutnje prašeć, hač pytaja bóle přesadjenje swojeje hač Božeje wole.

Z dotalneho předsydstwa zložistaj swoje zastojnstwo sup. n. w. Siegfried Albert a ze strowotnych přičin Měrana Cušcyna. Jimaj wupraji so wutrobny džak za dobre sobudžěto w minjenych lětach. Jednohlósnje wuzwoli so nowe předsydstwo, kotremuž přislušeja dotalni člonoj Lubina Exlerowa, farar Jan Malink, Měrćin Wirth, Hana Wićazowa a Günter Wjenk a nowaj člonaj farar Jens Buliš a Mato Krygař.

Po zhromadžiznje wodžeše wosadny farar Gerd Frey po ewangelskej srjedźnej šuli, kotraž nimoměry wuspěšnje džěta a sej w krótkich lětach swojeho wobstaća jara dobre mjeno daloko přez mjezy Husčanskeje wosady zdobyta je. Škoda jenož, zo so tam serbsčina njepodawa. T. M.

Informacija čitarjam

Prosmy čitarjow Pomhaj Bóh w tutym kraju, zo bychy – jeli so to njeje hišće stało – swój lětuši abonement zapłaćili. Čitarjo we wukraju dóstawaja naš časopis darmo.

Abonement jedneho eksmplara Pomhaj Bóh plaći na lěto 8,00 eurow. Smy tež džakowni za přidatne dary.

Pjenjezy móža so přepokazać na konto 1 000 083 167 Serbskeho ewangelskeho towarstwa při wokrjesnej lutowarni w Budyšinje (BLZ 855 500 00). Poskićamy pak tež móžnosć wotknihowanja wot wašeho konta. W tym padže byšće dyrbjeli pódla wotčičšany formular wupjelnic a Serbskemu ewangelskemu towarstwu připóstać.

Redakcija Pomhaj Bóh

Poňomóc za wotknihowanje (Einzugsermächtigung)

Z tym dam Serbskemu ewangelskemu towarstwu z.t. poňomóc, lětnje

EUR

za časopis Pomhaj Bóh wot mojeho konta wotknihować, doniž njeznaj přeciwiwu.

mějicel/ka konta:

adresa:

číslo konta: BLZ:

mjeno banki:

datum a podpismo:

adresa: Serbske ewangelske towarstwo z.t., Čornobohska 12, 02625 Budyšin

Powěšće

Z ekumeniskej nutrnosću poswjećištaj Budysej fararjej Wito Šćapan a Joachim Butter njedawno nowu ćfotownju w Dobruši.

Foto: U. Menschner

Smochćicy. Na zarjadowanju Towarstwa Cyrila a Metoda za samostejacych ze serbskich katolskich wosadow měješe Trudla Malinkowa 26. oktobra w Domje biskopa Bena swětłowobrazowy přednošk wo serbskich wupućowanjach do Texasa.

Hrodzišćo. 100lětny jubilej swojeje cyrkwy woswjeći Hrodzišćanska wosada 27. oktobra ze swjedźenskeje Božej službu. Předowanje měješe wyši krajnocyrkwiniski rada Harald Bretschneider z Drježdźan. Džensniša Hrodzišćanska cyrkej bě so za čas fararja Oswalda Mrózaka w léće 1902 w ani šěsć měsacach natwarila, 22. junija bě so zakładny kamjeń položił a 9. decembra samsneho léta bě so poswjećila.

Budyšin. Na reformaciskim swjedženju měješe farar Jens Buliš z Pöckowow swoje přenje předowanje w serbskim rozhłosu. Přichodne serbske nabožne wusyłanje wuhotuje mlody duchowny, kiž je hakle před něšto lětami započat serbsčinu wuknyć, w hodownym času.

Choćebuz. 3. nowembra wusyłaje serbski rozhłós ORB delnjoserbske kemše z předarjom

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Čornobohska/Čzornebohstr. 12, 02625 Budyšin/Bautzen

Redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11)

Čiś: Čiśćernja DELANY tzwr w Njeswaćidle
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud. Lětny abonement plaćí 8 €.

Jurom Frahnowom, kotrež běchu so 20. oktobra w Janšojcach natočili.

Rakecy. Swoju kermušu 10. nowembra woswjeći Rakečanska wosada z dwurěčnymi kemšemi, kotrež wuhotowaštaj zhromadnje wosadny farar Andreas Kecke a lěkar dr. Gerhard Herrmann.

Wjelečin. Z kermušnymi kemšemi zakónči so 10. nowembra swjedźenske léto 100lětneho wobstaća nětčišeho Božeho domu we Wjelečinje. Runje před sto lětami, dnja 10. nowembra 1902, bě so nowa cyrkej poswjećila, kotraž bě so natwarila pod tehdyšim wosadnym fararjom dr. Měrćinom Renčom. Hač dosrjedž 20. lěstotka so w njej tež serbske kemše swjećachu. Skladnostnje jubileja swojeje cyrkwy je wosada přez cyłe léto wšelake zarjadowanja přewjedła. Wot léta 1998 skutkuje we Wjelečinje mlody duchowny Dietrich Nebe.

Malešecy. Na dnju swjateho Měrćina 11. nowembra wuhotowachu džěci WITAJ-pěstowanje dwurěčny program w cyrkwi. Farar Wilfried Noack z Chwaćia a paćerske džěci powědachu wo žiwjenju swj. Měrćina. Přizamkny so lampionowy čah po wsy. Naposledk wudžěli wjesnjasta Günter Sodan džěćom „měrcinki“.

Bukecy. Ze srjedž nowembra je tež Bukečanska cyrkwinowa wěža po čmě wobswětlena a z tym wotdaloła widžeć. Připrawa ze slynymi swětłomjetakami je so hłownje z darow zaplaćila. Hižo wjacore léta wobswětleny stej w blišej wokoliny cyrkwi w Hrodzišću a Poršicach.

Jawornik-Buschbach. Na nazymskej synodže Zhorjelskeje cyrkwy, kotraž so wot 15. do 18. nowembra zeńdže, wuradźowachu 41 synodalajo wo přichodže swojeje cyrkwy. Diskutowaše so naćisk wo zjednoćenju Ewangelskeje cyrkwy šleskeje Hornjeje Łužicy z Ewangelskeje cyrkwy Berlin-Braniborska, kotrež je hižo k 1. januarej 2004 předwidžane. Wšelake wosady pak njejsu z tym přezjedne, ale přeja sej skerje zjednoćenje ze sakskej krajnej cyrkwy.

Budyšin. W třiběrtlikhodžinskim wusyłanju serbskeho rozhłosa smjertnu njedzelu 24. nowembra rozprawještaj Trudla Malinkowa a rozhłosownik Marko Grojlich wo serbskich slědach na kěrchowach narańšeje Hornjeje Łužicy. Předstajene buchu pohrjebnišća w Lubiju, Ketlicach, Nosaćicach, Hbjelsku a Wukrančicach.

Budyšin. W zašłym čisle Pomhaj Bóh za 30. nowember připowědženy adwentny koncert chóra Serbskeho gymnazija w Michalskej cyrkwi dyrbyeše wšelakich zadžěwkow dla wupadnyć. Předwidžany program z předstajenjom přenjeje serbskeje adwentneje kantaty so kletu nachwata.

Dary

W oktobru je so dariło za Pomhaj Bóh 30 € a 25 €. Bóh žohnuj daraj a darićelow.

Přeprašujemy

- 1.12. 1. njedzela w adwence**
10.00 kemše w Budyšinje na Michalskej (farar Malink)
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Malink)
- 15.12. 3. njedzela w adwence**
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Malink)
- 22.12. 4. njedzela w adwence**
9.30 kemše w Rakecach (farar Malink)
- 24.12. patoržica**
10.00 kemše w Budyšinje na Michalskej (farar Malink)
- 25.12. 1. dzeń hód**
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Malink)
- 29.12. 1. njedzela po hodžoch**
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Buliš)
- 5.1. 2. njedzela po hodžoch**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom na Michalskej w Budyšinje (f. Malink)
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Malink)

Spominamy

Před 120 lětami, 22. decembra 1882, narodži so do burskeje swójby w Dažinje **Gustaw Mjerwa**. Po studiju teologije w Lipsku skutkowaše wot léta 1908 jako duchowny w Bukecach. W swojej wosadze bě z njepowalnym stolpom cyrkwinseke zmyslenosće a serbskeje narodnosće. 1937 měješe so stać ze serbskim wyším fararjom. Nationalsocialisća tomu zadžěwachu a wuhnachu jeho 1941 do Oelsy pola Dippoldiswaldy. 1946 so wón do Bukec nawróći a sta so ze serbskim wyším fararjom a 1949 z přnim serbskim superintendentom. 1958 wón w Bukecach zemř. Tam a w ewangelskich Serbach so hišće z džakownosću na njeho spomina.